

[Steen Folke]

unionen som antikommunisme. Det er det ikke nødvendigvis. Det er klart, at der er en del af den kritik, der rettes mod disse lande, som er et led i antikommunisme, og det gælder udpræget kristeligt folkepartis kritik. Men når DKP afviser enhver mere grundlæggende kritik som antikommunisme, er det efter min mening utåleligt og blokerende. Netop marxister, netop socialister, har en særlig forpligtelse til at kritisere samfund, som påberåber sig marxismen og kalder sig socialistiske. Kritikken skal selvfølgelig helst være dækkende. Man skal ikke se bort fra de positive ting, der er udrettet i Sovjetunionen og i andre østlande.

Den kolossale omformning af det sovjetiske samfund, som er foregået siden 1917, da Sovjetunionen var meget tilbagestående, er på mange måder en bedrift. Der er tale om en meget kraftig teknologisk udvikling eller udvikling af produktivkræfterne for at sige det på marxistisk. Der er tale om en stærkt forøget levestandard, for den brede befolkning vel og mærke, i disse lande, men udvikling af produktivkræfterne og høj levestandard er selvfølgelig ikke det samme som socialisme.

Efter VS' opfattelse er der ikke tvivl om, at verdens første socialistiske revolution hurtigt løb af sporet. At Stalin og stalinismen var stærkt medvirkende til dette, er ligeledes ubestrideligt, men ikke hele forklaringen. Revolutionen blev bureaukratiseret. Der opstod og består den dag i dag et lag af bureaukrater og teknokrater, partifolk og virksomhedsledere, som besidder den rene magt i Sovjetunionen. Arbejderklassen eller folket som sådant fik aldrig den egentlige magt. Dette er ikke den eneste, men dog en meget afgørende grund til, at VS ikke opfatter Sovjetunionen som et socialistisk, endsige et kommunistisk samfund. Det samme kan med forskellige nuancer siges om de andre østlande.

Når vi diskuterer menneskerettigheder, har Sovjetunionen og de andre østlande en meget positiv ting tilfælles. De opfylder stort set den meget fundamentale menneskeret, som retten til at få et arbejde udgør. Vel er det ikke alle, der er anbragt i lige nyttige hverv, f.eks. kunne der for min skyld godt skæres meget kraftigt ned i bureaukratiet, men en egentlig konjunkturbestemt arbejdsløshed som den, der for tiden plager alle de høj

udviklede kapitalistiske lande, findes ikke. Der er endvidere en række økonomiske og sociale rettigheder, som faktisk er forfatningsmæssigt sikret i Sovjetunionen og i andre østlande

I de internationale diskussioner om menneskerettigheder er det da også karakteristisk, at de vestlige lande nødig vil tale om visse former for rettigheder, medens de østlige lande nødig vil tale om andre. Med minister Lise Østergaards diplomatiske formulering: »Det er i prioriteringen af disse to hovedkrav: den personlige frihed over for den økonomisk-social tryk, at de ideologiske modsætninger på menneskerettighedsområdet brydes mellem Øst og Vest.«

Det lader sig ikke skjule, at der foregår en politisk undertrykkelse både i Sovjetunionen og i andre østlande, og det er vel at mærke ikke kun et spørgsmål om såkaldte systemkritikere eller religiøse minoriteter, som hr. Honoré stort set beskæftigede sig med.

Arbejderopstandene i DDR i 1953 og i Polen i 1956, i 1970-71 og i 1976-77 igen er udtryk for, at der er noget rivegalt. Revolterne i Ungarn i 1956 og i Tjsekkoslovakiet i 1968 og den sovjetanførte brutale nedkæmpning af disse revolter taler deres eget sprog. Men også behandlingen af de såkaldte afvigere eller systemkritikere i en række østlande er meget afslørende. En del af dem er reaktionære, borgerlige idealister, f.eks. Solsjenitsyn, som jo er blevet en af de mest publicerede i Vesten, men så meget desto bedre burde samfundet kunne tåle kritik fra deres side. Andre af systemkritikerne er faktisk socialister. Deres kritik er der selvsagt mere bid i, men det er alligevel en falliterklæring, at man forsøger at undertrykke dem og deres synspunkter i stedet for at gå i dialog med dem. Jeg tænker f.eks. på Robert Havemann og Wolf Biermann i DDR. Ja, det vil sige Biermann lever jo nu i ufrivilligt eksil i et Vesttyskland, han ikke bryder sig om, for østtyske myndigheder har forhindret ham i at vende tilbage.

Mere grundlæggende må det siges, at til trods for visse forfatningsmæssige garantier, f.eks. i Sovjetunionen, er der ikke ytrings-, organisations- og forsamlingsfrihed. De officielle reaktioner på nylige spagfærdige forsøg på at etablere nogle af statsmagten uafhængige fagforeninger illustrerer problemerne.